

Αθήνα, 16 Δεκεμβρίου 2008
Γ.Π.: 3809

Πληροφορίες

Ανδριανή Παπαδοπούλου
Τηλ.: 210.7289630
Φαξ: 210 7289643

Προς
Γενική Διεύθυνση Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Υπουργείο Εσωτερικών
Σταδίου 27
105 59 ΑΘΗΝΑ

Γενική Διεύθυνση Υγείας
Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
Αριστοτέλους 17
101 87 ΑΘΗΝΑ

ΘΕΜΑ: Διαδικασία ταφής νεογνών

Αξιότιμοι κυρίες/ κύριοι,

Όπως γνωρίζετε, ο Συνήγορος του Πολίτη, σε συνέχεια της διερεύνησης σημαντικού αριθμού επιμέρους αναφορών που του υπεβλήθησαν τα τελευταία χρόνια σχετικά με σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία κοιμητηρίων, συνέταξε σχετική ειδική έκθεση που υπέβαλε αρμοδίως στο Κοινοβούλιο και τους υπεύθυνους Υπουργούς. Ένα εκ των ζητημάτων τα οποία εθίγοντο εκεί συνοπτικώς ήταν και αυτό της ταφής νεκρών νεογνών, που εγείρει επιπλέον του θέματος τυπικής τήρησης των προβλεπομένων διαδικασιών και το ευαίσθητο θέμα της επαρκούς επίδειξης σεβασμού προς την αξία του ανθρώπου. Η σχετική αντίδραση των αρμοδίων υπηρεσιών, που εκφράσθηκε με το απαντητικό προς την Αρχή μας υπ' αρ. πρωτ. ΔΥ1γ/Γ.Π.111321/20.10.2008 έγγραφο της Δ/σης Δημόσιας Υγείας της Γενικής Δ/σης Δημ. Υγείας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, περιορίστηκε στην επισήμανση ότι *«Σε ότι αφορά στα θέματα ταφής νεογνών...εκτιμάται ότι ρυθμίζονται από την υφιστάμενη νομοθεσία...»*. Κρίνοντας μάλλον ανεπαρκή και δυσανάλογα -σε σχέση με τη σοβαρότητα του θέματος- υποτονική την αντίδραση αυτή, η Αρχή μας είναι υποχρεωμένη να επανέλθει συμπληρωματικά στη ζήτηση προκειμένου να καταστήσει σαφέστερη τόσο την κρισιμότητα των διακυβευομένων εν προκειμένω εννόμων αγαθών όσο και την αναγκαιότητα κατάλληλης προστασίας τους.

Το ζήτημα

Αφορμή για την ενασχόληση της Αρχής μας με το θέμα της ταφής νεογνών στάθηκε η περιέλευση δια αναφοράς πολιτών σε εμάς στοιχείων σύμφωνα με τα οποία στο Γ' Κοιμητήριο Αθηνών πραγματοποιούνται ομαδικές ταφές νεκρών νεογνών, που αποκλείουν τη δυνατότητα εξατομικευμένης πρόσβασης των οικείων για απότιση τιμής στον σχετικό τάφο. Από την έρευνα που διεξήχθη και, προκειμένης της διακρίβωσης των γενικότερα τηρουμένων πρακτικών, επεκτάθηκε και σε άλλα κοιμητήρια της χώρας, προέκυψε ότι στα μεγάλα αστικά κέντρα, κατ' αρχήν, δεν τηρούνται οι προβλεπόμενες από την κείμενη νομοθεσία διαδικασίες ταφής για λόγους που ανάγονται τόσο σε δυσκολίες που η τήρησή τους φαίνεται να συναντά στην πράξη, όσο και σε μια πρακτική τάση συνοπτικής εκκαθάρισης της εκκρεμότητας της ταφής στις περιπτώσεις αυτές. Σε κάθε περίπτωση όμως το αποτέλεσμα φαίνεται να μην εναρμονίζεται με τον δέοντα σεβασμό που η έννομη τάξη μας επιβάλλει προς τους νεκρούς.

Το νομικό πλαίσιο

Πιο συγκεκριμένα, η ελληνική έννομη τάξη συνδέει παραδοσιακά τη μεταχείριση των νεκρών με το σεβασμό της μνήμης του εκάστοτε συγκεκριμένου νεκρού, της οδύνης των οικείων του αλλά και, πρωτίστως, της αξίας του ανθρώπου εν γένει που γίνεται δεκτό ότι συμβολικά περιβάλλει κατ' αρχήν και τη σορό του νεκρού, ώστε η τύχη της να υπόκειται σε συγκεκριμένους όρους και περιορισμούς. Την κεντρική μέριμνα για την αξία του ανθρώπου κατ' αρχήν εκδηλώνει γενικώς το άρθρο 2, παρ.1 του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο: *«Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας»*. Ειδικά δε στη περίπτωση των νεκρών η σχετική προστασία εξειδικεύεται με το άρθρο 201 του Ποιν. Κωδ. περί περιύβρισης νεκρών, το οποίο ορίζει ότι *«Όποιος αφαιρεί αυθαίρετα νεκρό ή μέλη του ή την τέφρα του, από εκείνους που έχουν δικαίωμα να τα φυλάζουν ή ενεργεί πράξεις υβριστικά ανάρμοστες σχετικές με αυτά ή με τάφο τιμωρείται με φυλάκιση δύο ετών»*.

Η συνήθης -και προς το παρόν αποκλειστική- μεταχείριση του νεκρού, που καθιστά εφικτή ο νόμος, είναι η ταφή της σορού. Ειδικότερα, το άρθρο 2 του νόμου 445/1968 ορίζει ότι *«1. Ο ενταφιασμός νεκρών ενεργείται μόνον εν τοις νεκροταφείοις, απογαρευομένης απολύτως της εκτός τούτων ταφής. 2. Η ταφή παντός νεκρού επιτρέπεται μετά πάροδο 12 ωρών από το νομίμως πιστοποιημένου θανάτου και επί των περιπτώσεων νεκροτομής του πτώματος, αμέσως μετ' αυτήν»* ενώ *«Αζήτητα πτώματα παραδίδονται υποχρεωτικώς εις ατομικά ή παθολογοανατομικά εργαστήρια Ιατρικών Σχολών των Πανεπιστημίων ή διαφυλάσσονται εν ταριχεύσει τουλάχιστον επί 10ήμερον δι' ενδεχομένη περίπτωση αναζήτησεως. Ως τοιαύτα νοούνται τα πτώματα δι' α βασίμως διαπιστούται ότι εισίν τελείως εγκαταλελειμμένα ή καθίσταται αδύνατος η αναγνώρισις τούτων ή υφίσταται αδυναμία παραλαβής παρ' οικείων ή συγγενών»* (άρθρο 3 του ν.445/1968).

Της ταφής όμως προηγείται στάδιο μη παρακάμψιμων κατ' αρχήν διοικητικών διατυπώσεων που προβλέπει ρητά ο νόμος. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 35 του νόμου 344/1976 (όπως τροπ. με το άρθρο 14 του ν.2503/1997) «1. Ουδεμία άδεια προς ενταφιασμόν δίδεται υπό της αρμόδιας αρχής, άνευ πιστοποιητικού ληξιάρχου, εκδιδόμενου εφ' απλού χάρτου, περί του ότι συνετάγη η ληξιαρχική πράξις θανάτου. 2. Η άδεια ταφής εκδίδεται από το Δήμαρχο ή πρόεδρο της κοινότητας του τόπου όπου συνέβη ο θάνατος ή μεταφέρθηκε ο νεκρός για ενταφιασμό, με την προσαγωγή σε αυτόν έγγραφης βεβαίωσης του οικείου ληξιάρχου ότι καταχωρήθηκε η ληξιαρχική πράξις θανάτου στο σχετικό βιβλίο. Το δε άρθρο 36 του ιδίου νόμου προβλέπει ότι «1. Σε ιδιαίτερα εξαιρετικές περιπτώσεις επιτρέπεται, με βεβαίωση του Δημάρχου ή προέδρου της κοινότητας, να δοθεί άδεια ταφής και χωρίς την κατά το προηγούμενο άρθρο πιστοποίηση του ληξιάρχου. Στην περίπτωση αυτή, ο Δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας υποχρεούται να δηλώσει εγγράφως, μέσα σε δύο (2) μέρες το αργότερο, το γεγονός του θανάτου στον αρμόδιο ληξιάρχο, για τη σύνταξη της οικείας ληξιαρχικής πράξης θανάτου. Στη δήλωση αυτή αναγράφονται τα απαραίτητα στοιχεία για τη σύνταξη της ληξιαρχικής πράξης θανάτου και το γεγονός, ως και ο λόγος που έγινε ο ενταφιασμός προς της συντάξεώς της. 2. Εξαιρουμένης της περιπτώσεως της προηγουμένης παραγράφου, αν προ της συντάξεως της ληξιαρχικής πράξεως θανάτου εγένετο ενταφιασμός, η ληξιαρχική πράξις συντάσσεται μόνον αδεία του Εισαγγελέως Πρωτοδικών, ή όπου δεν εδρεύει Εισαγγελέως, του Ειρηνοδίκου, μετά εξακρίβωσιν των πραγματικών περιστατικών, εφ' όσον πρόκειται περί θανάτου συμβάντος προ τριάκοντα, κατ' ανώτατον όριον ημερών, άλλως κατόπιν δικαστικής αποφάσεως, βεβαιούσης το γεγονός του θανάτου.»

Ειδικώς όμως σε περίπτωση θανάτου νεογνού ή γέννησης αυτού νεκρού το άρθρο 37 του νόμου 344/1976 (περί θανάτου νεογνών) προβλέπει ότι: «1. Ο ληξιάρχος, εις ον δηλούται, εντός δέκα ημερών, από του τοκετού, θάνατος νεογνού, περί της γεννήσεως του οποίου δεν εγένετο ληξιαρχική πράξις, συντάσσει ληξιαρχικήν πράξιν γεννήσεως. 2. Εις την πράξιν ταύτην αναγράφεται ότι το νεογνόν δεν υφίσταται εν τη ζωή, άνευ μνείας ότι τούτο εγεννήθη ζων ή νεκρόν. 3. Επί διακοπής κυήσεως προ της συμπληρώσεως εκατόν ογδοήκοντα ημερών από της ενάρξεως της δεν συντάσσεται ληξιαρχική πράξις.». Τέλος όσον αφορά την ταφή παιδιών φαίνεται να τυγχάνει εν προκειμένω εφαρμογή το άρθρο 7 της Υ.Α Α5/1210/19.5.1978 (Όροι Ίδρυσης Κοιμητηρίων), σύμφωνα με το οποίο «1. Οι συνηθισμένοι τάφοι θα έχουν διαστάσεις για τους ενήλικες 2,20 μ. και πλάτος 1,0 και για τα παιδιά μήκος 1,10 μ. και πλάτος 0,50 μ. γενικό δε βάθος 1,80 μ. περίπου».

Οι προηγούμενες διατάξεις, μολονότι προβλέπουν ειδικές διοικητικές διατυπώσεις για τη ληξιαρχική καταχώριση του θανάτου νεογνού, ως απαραίτητη προδικασία της νόμιμης ταφής του, δεν φαίνονται να επιφυλάσσουν κατά τα λοιπά διαφορετική μεταχείριση στα νεκρά νεογνά διαφορετική μεταχείριση από αυτήν που επιφυλάσσεται στις σορούς ενηλίκων. Από τις παραπάνω

διατάξεις φαίνεται να προκύπτει λοιπόν ότι, στο βαθμό που αυτά καταχωρίζονται ληξιαρχικώς υπό τους συγκεκριμένους εκάστοτε όρους του νόμου ως *πρόσωπα*, τα νεκρά νεογνά, ασχέτως του αν γεννήθηκαν νεκρά ή ζώντα, θα πρέπει να υποβάλλονται στην ίδια *εξατομικευμένη μεταχείριση* με τους λοιπούς νεκρούς, η οποία συνεπάγεται κατ' αρχήν τη *διακριτή και εξατομικευμένη κατά πρόσωπο καταχώριση των στοιχείων όσο και ταφή* (ή άλλη κατά περίπτωση νόμιμη μορφή διάθεση της σορού ή των βιολογικών υπολειμμάτων της, λ.χ. τέφρας κλπ) .

Διαπιστωθείσες και πιθανολογούμενες πρακτικές

Για τη διακρίβωση των τηρουμένων πρακτικών στο ζήτημα της ταφής νεογνών, η Αρχή μας έκρινε σκόπιμη τη συλλογή σχετικών πληροφοριών όχι μόνον από τη διεύθυνση του κοιμητηρίου στο οποίο εφέρετο να έχει ταφεί ομαδικά το νεκρό τέκνο του ζεύγους των αναφερομένων στον Συνήγορο του Πολίτη αλλά και από άλλα μεγάλα κοιμητήρια της χώρας καθώς και από μεγάλα μαιευτήρια, τα οποία ως ιδιωτικές επιχειρήσεις τελούν μεν εκτός ελεγκτικής αρμοδιότητάς μας (εξ ου και δεν κατονομάζονται εν προκειμένω), αλλά εμπλέκονται ουσιωδώς και εκ των πραγμάτων στη διαμόρφωση και εδραίωση των σχετικών πρακτικών. Τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνουν κανονισμούς λειτουργίας κοιμητηρίων, έγγραφα που έχουν τεθεί στη διάθεσή μας, για τα οποία γίνεται, όπου απαιτείται, ειδικότερη αναφορά κατωτέρω, καθώς και πληροφορίες που παρασχέθηκαν τηλεφωνικώς από υπαλλήλους κοιμητηρίων και μαιευτηρίων. Από τα στοιχεία αυτά διαγράφεται η τήρηση μέχρι και σήμερα της πρακτικής της ομαδικής ταφής των νεκρών νεογνών από κοιμητήρια μεγάλων αστικών κέντρων και, οπωσδήποτε στο προαναφερθέν κοιμητήριο της Αττικής. Η εν λόγω πράγματι τηρούμενη πρακτική, που ενεργοποιείται με τη διαπίστωση, κατά τη γέννηση, του θανάτου του νεογνού, περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

α) Τη *δήλωση* του γονέα ή του υπόχρεου προς δήλωση θανάτου στο αρμόδιο τμήμα του μαιευτηρίου. Η δήλωση αυτή είναι υποχρεωτική για τα νεκρά έμβρυα που επεβίωσαν έως και την 25η εβδομάδα κυήσεως, καθώς και για αυτά που γεννήθηκαν νωρίτερα αλλά επέζησαν έστω για μικρό χρονικό διάστημα.

β) Τη σύνταξη *πιστοποιητικού θανάτου* το οποίο υπογράφεται από τον γονέα ή τον νόμιμο εκπρόσωπο.

γ) Τη *συνεννόηση* μεταξύ του προσωπικού του μαιευτηρίου και τους γονείς ή εκπροσώπους τους για τα περί της ταφής. Εάν ο γονέας αποφασίσει ότι δεν θα αναλάβει ο ίδιος να παραλάβει τη σορό και να προβεί στις σχετικές ενέργειες για τον ενταφιασμό της, τότε, όπως συνήθως συμβαίνει, την υλοποίηση της διαδικασίας αυτής αναλαμβάνει το συμβεβλημένο με το μαιευτήριο γραφείο τελετών. Το γεγονός της ανάληψης της ευθύνης αυτής από το γραφείο τελετών εκδηλώνεται με την έγγραφη συναίνεση του γονέα ή εκπροσώπου του που καταχωρείται στο Βιβλίο Νεκρών Εμβρύων του Μαιευτηρίου.

δ) Το γραφείο τελετών ακολουθώντας αναλαμβάνει, μέσω της επαφής του με τον αρμόδιο Δήμο, τη διεκπεραίωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την έκδοση της ληξιαρχικής πράξης θανάτου και της συναφούς άδειας ταφής, καθώς και, για τη μεταφορά της σορού στο εκάστοτε αρμόδιο κοιμητήριο προς ταφή.

Η παραπάνω διαδικασία ωστόσο δεν φαίνεται να εφαρμόζεται πάντα για κάθε νεογνό ξεχωριστά, για λόγους που πιθανολογείται ότι συνδέονται με τη διευκόλυνση της συνεργασίας του μαιευτηρίου με γραφεία τελετών. Έτσι, διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου, μολονότι διενεργείται ατομική καταχώριση του θανάτου του νεογνού στο αρμόδιο ληξιαρχείο, δεν συμβαίνει το ίδιο με τις άδειες ταφής. Συγκεκριμένη περίπτωση που ερεύνησε η Αρχή έφερε στο φώς μια και μοναδική άδεια ταφής που εκδόθηκε μεν στο όνομα ενός νεκρού νεογνού, αφορούσε όμως την ταφή τριών ακόμη, που ετάφησαν εν τέλει όλα μαζί σε κοινό τάφο. Στην προσκομισθείσα στην Αρχή άδεια ταφής καταγράφεται χαρακτηριστικά ότι *«Αφού προσκομίσθηκε αντίγραφο με αριθμό *** ληξιαρχικής πράξης του ληξιαρχείου Χολαργού επιτρέπεται η ταφή στον με αριθ...του ***τιμήματος τάφο του νεκρού ΑΚΟ *** κλπ ως ή συνημμένη κατάσταση...»* Στο χειρόγραφο συνημμένο κατάλογο αναγράφονται τα ονόματα των νεκρών νεογνών και δίπλα σε αυτά μια *« ημερ. άδεια ταφής»* χωρίς ατομικό αριθμό άδειας ταφής ή προσδιορισμό ατομικού χώρου ταφής.

Περαιτέρω όμως η πραγματική ταφή τους φέρεται να πραγματοποιήθηκε δύομιση μήνες μετά από την πρώτη ημερομηνία άδειας ταφής αναγραφείσα στην κατάσταση: συγκεκριμένα παρατηρείται παρέλευση ικανού χρονικού διαστήματος από την ονομαστική «ημερομηνία ταφής» του πρώτου νεογνού (9 Ιανουαρίου) μέχρι αυτή του τελευταίου (17 Φεβρουαρίου) αλλά και κυρίως μέχρι τη στιγμή πραγματικής ταφής και των τεσσάρων σορών που έγινε εν τέλει στις 17 Μαρτίου. Από το εύρημα αυτό σε συνδυασμό με τις συλλεγείσες ως άνω πληροφορίες φαίνεται να προκύπτει ότι, σε αντίθεση με τη περίπτωση των σορών ενηλίκων ή παιδιών μεγαλύτερης ηλικίας που κατ' αρχήν παραδίδονται προς ενταφιασμό εντός τριημέρου, η παράδοση των σορών των νεκρών νεογνών δεν πραγματοποιείται πάντα εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Στις περιπτώσεις συγκεκριμένα όπου οι γονείς είτε είναι άγνωστοι είτε αδιαφορούν για την τύχη της σορού (αυτός ο λόγος αναφέρεται εγγράφως ως αιτιολογία της ομαδικής ταφής από το Γ' Κοιμητήριο Αθηνών), αλλά και σε αυτές ακόμη τις περιπτώσεις όπου απλώς οι οικείοι έχουν δηλώσει ότι, για οιονδήποτε λόγο, δεν πρόκειται να παραβρεθούν στον ενταφιασμό, οι σοροί των εμβρύων, αν δεν παραδοθούν όπως προβλέπει ο νόμος σε κάποιο παθολογοανατομικό εργαστήριο Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου, συλλέγονται, καταψύχονται, τοποθετούνται ομαδικά ανά 3-4 ή και περισσότεροι σε πλαστικό σάκο και κρατούνται στο νεκροτομείο του μαιευτηρίου μέχρι να παραλειφθούν από το συμβεβλημένο γραφείο τελετών. Ο σάκος πιθανολογείται ότι φέρει αναγραφή των ονομάτων των σορών. Η φύλαξη τους δε στο νεκροτομείο μπορεί να είναι για μακρύ χρονικό διάστημα το οποίο, όπως μας αναφέρθηκε, μπορεί να υπερβαίνει και τους τρεις-τέσσερις μήνες.

Στη συνέχεια, αφού οι σοροί παραληφθούν από το συμβεβλημένο γραφείο τελετών μεταφέρονται, *ομαδικώς κατεψυγμένοι* προς ταφή στα κοιμητήρια. Στην Διεύθυνση του κοιμητηρίου, παραδίδεται επιπλέον κατάλογος των οικογενειακών ονομάτων τους. Συνεπώς, η μόνη απόδειξη που μπορεί να έχει ένας γονέας για το που είναι θαμμένο το οικείο του πρόσωπο είναι η σχετική πιστοποίηση του κοιμητηρίου, ότι δηλαδή, οι σοροί των νεογνών, που παρελήφθησαν κατεψυγμένοι στον πλαστικό σάκο σύμφωνα με τη κατάσταση που τους προσκόμισθηκε από το γραφείο τελετών, ετάφησαν σε ένα συγκεκριμένο παιδικό τάφο. Ο χώρος αυτός καταχωρείται ως τάφος ενός εκ των νεογνών που σύμφωνα με την ετικέτα του σάκου, ή τον κατάλογο του μαιευτηρίου, περιέχονταν σε αυτήν, ενώ για τα άλλα νεκρά έμβρυα, αν αναζητηθεί ο τάφος τους, η Διεύθυνση του Κοιμητηρίου θα ανατρέξει στον αρχικό συνημμένο κατάλογο για να πιστοποιήσει που είναι θαμμένα.

Στην υπόθεση, που διερεύνησε η Αρχή μας, η οικογένεια είχε προβεί στις απαραίτητες ενέργειες με το γραφείο τελετών και είχε καταβάλει το ζητηθέν ποσό για την ατομική ταφή. Το γεγονός ότι δήλωσαν ότι δεν θα παρευρίσκονταν στην ταφή, για ψυχολογικούς κυρίως, μετά το θλιβερό συμβάν, λόγους, δεν σήμαινε ότι δεν ενδιαφέρονταν ή ότι δεν ανέμεναν να υπάρχει ο τάφος του νεκρού τους προκειμένου να μπορούν στο μέλλον να μπορέσουν να αποδώσουν τις κατά τη γνώμη τους αρμόζουσες προς αυτόν τιμές. Ακόμη και αν επέμενε η οικογένεια να γίνει εκταφή και να ταφεί ξεχωριστά η σορός, όπως εξ αρχής επιθυμούσε και καλόπιστα ανέμενε ότι θα συμβεί, αυτό θα ήταν πλέον πρακτικά αδύνατον καθώς η ταυτότητα του νεκρού νεογνού δεν μπορεί να διαγνωσθεί χωρίς ειδική εξέταση DNA, η οποία μοιραία θα ενέπλεκε και τις άλλες οικογένειες των νεκρών νεογνών που μοιράζονται τον τάφο.

Συμπεράσματα - προτάσεις

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι κατά πάγια σχεδόν πρακτική τα νεκρά νεογνά δεν τυγχάνουν της μεταχείρισης που επιφυλάσσεται στους ενήλικες νεκρούς. Συνοπτικά, αντί της κατ' αρχήν άμεσης παράδοσης για ατομική ταφή εντός τριημέρου, οι σοροί των νεογνών διατηρούνται κατεψυγμένοι μέχρι συγκεντρώσεων επαρκούς αριθμού αυτών και ενταφιάζονται ομαδικώς και αδιακρίτως. Τέτοια διαδικασία αποκλίνει ουσιωδώς από κάθε προβλεπόμενη στις ισχύουσες διατάξεις. Σε κάθε περίπτωση όμως αποκλίνει από τον κανόνα της διακριτής ατομικής ταφής κατόπιν έκδοσης εξατομικευμένων ληξιαρχικών πράξεων, η δε αρχή αυτή άπτεται τόσο του σεβασμού που οφείλεται σε κάθε ξεχωριστό πρόσωπο (στο βαθμό τουλάχιστον που οι κείμενες διατάξεις εκλαμβάνουν έμβρυα και νεογνά ως πρόσωπα) όσο και της πρακτικής δυνατότητας των οικείων να αποτίουν τις σχετικές τιμές.

Κατά συνέπεια, η αποκλίνουσα αυτή πρακτική θα πρέπει να εγκαταλειφθεί, οι δε αρμόδιες για την διοίκηση των κοιμητηρίων θα πρέπει να μεριμνήσουν άμεσα για την επάνοδο στη προβλεπόμενη από τον νόμο πρακτική της διακριτής ατομικής ταφής και για τα νεογνά. Οι παραπάνω διαπιστώσεις καθιστούν σαφές ότι στην εδραίωση της αποκλίνουσας πρακτικής συνέβαλαν τόσο δημόσιοι φορείς όσο και ιδιωτικές επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων, όπως κλινικές και γραφεία τελετών, που τελούν υπό την εποπτεία του κράτους. Για τον λόγο αυτό, ο Συνήγορος του Πολίτη προσβλέπει στην εντός των αρμοδιοτήτων σας πρωτοβουλία προκειμένου αφενός α) να καταστούν γνωστοί οι κανόνες που διέπουν τη διαδικασία φύλαξης, μεταφοράς και ταφής εμβρύων προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, αφετέρου β) να ληφθούν μέτρα για την εφαρμογή τους.

Ως προς τούτο, ο Συνήγορος του Πολίτη κρίνει ιδιαίτερος σκόπιμη την *έκδοση σχετικής οδηγίας* προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, αλλά και την κατάλληλη ενημέρωση των εμπλεκόμενων ιδιωτών, για την ορθή εφαρμογή του νόμου περί φύλαξης, μεταφοράς και ταφής νεογνών. Στην οδηγία αυτή, η οποία θα πρέπει να απευθύνεται στις Δ/νσεις Κοιμητηρίων των Δήμων της επικράτειας, στα μαιευτήρια και νοσηλευτικά ιδρύματα καθώς και στα γραφεία τελετών, θα πρέπει να γίνεται μνεία α) στην υποχρεωτική φύλαξη κάθε σορού ατομικά, β) στα κατάλληλα τεχνικά μέσα υλοποίησης της υποχρέωσης αυτής (λ.χ. ειδικό για την περίπτωση αυτή τύπου μικρού «φερέτρου»), γ) στον κατάλληλο για ταφές νεογνών χώρο, με βάση τα οριζόμενα στην προαναφερθείσα ΚΥΑ Α5/1210/19.5.1978, ή τα περί ταφής αγνώστων στοιχείων προσώπων. Οι προτάσεις αυτές αποβλέπουν εν τέλει στην εν της πράγμασι υλοποίηση, και στη περίπτωση των νεκρών νεογνών, της βασικής, για το πολίτευμά μας, αρχής περί απόλυτου σεβασμού και προστασίας της αξίας του ανθρώπου.

Προσβλέποντας στην άμεση διευθέτηση της ζητήματος, θα αναμένουμε να μας ενημερώσετε για τις ενέργειές σας σχετικά.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία και το ενδιαφέρον σας για το ευαίσθητο αυτό κοινωνικά θέμα.

Με τιμή,

Ανδρέας Τάκης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη